

Зовнішнє незалежне оцінювання 2019 року з української мови і літератури
Схема оцінювання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (власного висловлення)
з української мови

58. Прочитайте наведений текст.

Людям властиво мріяти. У своїх фантазіях ми бачимо себе кращими, розумнішими, багатшими, щасливішими, тобто ледь не ідеальними, звичайно ж, у досконалому світі. І коли з плином часу рух до бажаного видається заважким і надто повільним, багато хто занепадає духом, опускає крила й, урешті-решт, відмовляється від прагнень...

Викладіть Ваш погляд на проблему:

Як же вберегтися від зневіри на шляху до мрії?

Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть на проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки.

Зміст власного висловлення оцінюють за шістьма критеріями, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Теза	<p>Учасник формулює тезу, яка репрезентує власну позицію. Учасник висловлюється в один із таких способів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – чітко визначає, що людина на шляху до мрії має бути наполегливою, постійно мотивувати себе, долати перешкоди, робити правильні висновки й на них будувати свою подальшу стратегію, самостійно працювати й шукати підтримку друзів та однодумців; – стверджує, що для того, щоб уберегтися від зневіри на шляху до мрії, потрібно бути реалістом: чесно, об'єктивно, критично оцінювати власні можливості й здібності, коригувати свої плани на майбутнє, бути цілеспрямованим і водночас гнучким і творчим; – указує, що в сучасному світі треба не мріяти, а діяти, жити сьогоднішнім, бути раціоналістом і прагматиком, а не «ліриком», мрійником, уміти правильно визначати пріоритети й замість мрій мати чіткий і зрозумілий життєвий план; 	2

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
	<p>– заявляє, що в ситуаціях зневіри людині просто треба зрозуміти, що мрія – це завжди далека перспектива, яка може ніколи й не реалізуватися, а тому заспокоїтися й з усвідомленням того, що без мрії не можна жити, продовжувати цілеспрямований, хай і повільний рух уперед;</p> <p>– займає проміжну позицію (<i>з одного боку...</i>, <i>з іншого боку</i>), стверджуючи, що людина, щоб не зневірися, повинна вишукувати всі можливі способи для втілення власної мрії, боротися, але водночас зауважуючи, що іноді з певних причин від мрії варто відмовитися або скоригувати її, усвідомлюючи, що мрія на те й мрія, щоб ніколи не бути втіленою в реальність повністю.</p> <p>Орієнтовні опорні слова: <i>людина, індивід, індивідуум, суб'єкт;</i> <i>оточення, друзі, рідні, колектив, одностудійці;</i> <i>життя, час, буття, існування, плинність, минуцність, суєтність, скороминуцність, тимчасовість;</i> <i>мрія, фантазія, фантазування, ідеал, рай, горизонт; план, стратегія, тактика, хід, кроки, рух;</i> <i>реальність, дійсність, буденність, сірість;</i> <i>прагматизм, раціональність, поміркованість, розвиток;</i> <i>упевненість, переконання, цілеспрямованість, організованість, наполегливість, підтримка,</i> <i>співпраця, мотивація, комунікація, порада;</i> <i>зневіра, розчарування, зневір'я;</i> <i>активний, цікавий, корисний, улюблений, цінний, дійовий, ефективний, робочий, важливий,</i> <i>мотивований;</i> <i>зневірений, розчарований, недовірливий, споневірений, засмучений, депресивний, стомлений,</i> <i>негативний;</i> <i>постійний, сталий, безперервний, повсякденний;</i> <i>духовно, інтелектуально, творчо, оригінально, раціонально, упевнено, наполегливо, постійно,</i> <i>рішуче, стихійно, цілеспрямовано, методично, організовано, оптимістично, позитивно;</i> <i>розвивати, творити, шукати, формувати, працювати, пізнавати, іти в ногу;</i> <i>розчаровуватися, утрачати надію, занепадати духом, ставати розчарованим, піддаватися</i> <i>розпуці, хапатися за голову, впадати в розпач, втрачати ґрунт під ногами;</i> <i>зосередитися, сфокусуватися, концентруватися.</i></p> <p>Наявність конструкцій із причиновими сполучниками (підрядної обставинної причинової частини <i>бо, адже, оскільки...</i>) у тезі можна вважати аргументом.</p>	

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
	<p>У роботі немає вправного формулювання тези, але є речення та ключові слова, що доносять власний погляд учасника на обговорювану проблему.</p> <p>Учасник стверджує, що людина може зосередитися на чомусь одному, але не вказує, що саме вбереже від зневіри.</p> <p>Учасник стверджує, що людина може шукати різноманітні стимули й мотивацію, але не пояснює, навіщо це потрібно.</p> <p>Учасник лише повторює фрази з формулювання теми, не висловлюючи власної позиції.</p>	1
	<p>Учасник не формулює тези. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми й несформованість того чи того погляду на неї.</p> <p>Учасник формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі.</p>	0
2. Аргументи	Учасник розвиває свою думку, наводячи принаймні два доречні й переконливі аргументи (докази, підстави для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), які пов'язують тезу з прикладами	2
	<p>Учасник наводить принаймні один доречний аргумент (доказ, підставу для обґрунтування, підтвердження висловленої тези).</p> <p>Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого.</p> <p>Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези</p>	1
	Учасник не наводить жодного аргументу для обґрунтування тези або наведені аргументи не є доречними	0
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва	<p>Аргументи підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої, науково-популярної (публіцистики) літератури чи інших видів мистецтва.</p> <p>Указано на проблему, порушену у творі, художній образ, через який проблему розкрито, назву й автора твору. У творах з інших видів мистецтва тестований може не вказувати автора.</p> <p>Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в мистецькому творі</p>	2
	Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизовано через художній образ; у прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає або він не є доречним	0

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
<p align="center">3б. Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя</p>	<p>Учасник наводить принаймні один доречний приклад або з історії, або із суспільно-політичного життя, або з власного життя. Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в особистому житті конкретних людей або в суспільному минулому чи нинішньому житті. Учасник може покликатися на факти з біографії митців, які стосуються їхнього особистого й суспільно-політичного життя</p>	2
	<p>Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований; у прикладі є фактичні помилки</p>	1
	<p>Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає або він не є доречним</p>	0
<p align="center">4. Логічність, послідовність</p>	<p>Висловлення демонструє зосередженість на обговорюваній проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу). Заявлена теза послідовно доводиться. Учасник постійно тримає порушену ним проблему у фокусі своєї уваги, не відступаючи вбік (за такої умови відсутність якогось структурного елемента не впливає на оцінювання цього критерію). Учасник висловлює думки в певній послідовності, відбирає лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації міркування, використовує різноманітні синтаксичні конструкції. Текстові властива зв'язність, що простежується й на рівні розгортання думки, і на рівні правильного й доречного використання спеціальних засобів зв'язку. Учасник структурує роботу за абзацами</p>	2
	<p>Учасник відволікається від обговорюваної проблеми. У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки. Учасник не структурує роботу за абзацами</p>	1
	<p>Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає</p>	0
<p align="center">5. Висновок</p>	<p>Наприкінці власного висловлення учасник робить підсумок зі свого доведення, указуючи на те, яку домінуючу думку (позицію) він урешті тримав у фокусі своєї уваги, коли наводив аргументи й приклади. Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. Висновок розташований наприкінці роботи. Наявність окличних чи спонукальних речень не впливає на оцінювання висновку</p>	2

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
	Висновок лише частково відповідає тезі. Висновок повністю дублює тезу	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Мовне оформлення власного висловлення оцінюють за двома критеріями (**6а** та **6б**), як показано в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

Критерій	Кількість помилок	Бали
6а. Орфографія та пунктуація	0–1	4
	2–6	3
	7–11	2
	12–16	1
	17 і більше	0

Таблиця 3

Критерій	Кількість помилок	Бали
6б. Лексика, граматики та стилістика	0–1	4
	2–4	3
	5–7	2
	8–10	1
	11 і більше	0

Якщо рукою учасника тестування перекреслено написане (у будь-який спосіб), то вважати, що роботу не написано.

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**. До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення **не/ні** (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки НЕ СУМУЮТЬ і НЕ ЗАРАХОВУЮТЬ як **1 (одну) грубу**.

Систематичне порушення норм милозвучності (**3 (три) і більше** випадків порушення на одне з правил: *у-в, і-й-та*) рахують як **1 (одну)** орфографічну помилку.

Відсутність крапки в кінці речення рахують як пунктуаційну помилку тільки один раз.

Порушення норм написання псевдонімів вважають орфографічною помилкою. Орфографічною помилкою НЕ є скорочення імен та імен по батькові в написанні псевдонімів, частиною яких є справжнє прізвище або ім'я митця, наприклад, І. С. Нечуй-Левицький або Г. Квітка-Основ'яненко, П. Мирний, М. Хвильовий. В інших випадках такі скорочення є орфографічною помилкою, наприклад, Л. Українка, О. Вишня.

Несловесні записи (цифри, піктограми тощо) не враховують у кількість слів.

Ухвалено на засіданні предметної фахової комісії з української мови
при Українському центрі оцінювання якості освіти

25 травня 2019 р.